ἡ γλώσσα δὲν εἶναι ἀρκετὰ κανονική οὔτε πλούσια μελετημένη. Ἀπορῶ πῶς τεχνίτες ποὺ φαίνουνται νὰ καλοξέρουν τὴν ἀξία τῆς δημοτικῆς ξεχνιοῦνται τόσο ποὺ νὰ παραβλέπουνε κακοφωνίες κι ἀσυμμόρφωτους τύπους καὶ νὰ μὴν ξαφνίζουνται σὰν ἀνακατεύουνε στὸ ζωντανὸ τὸ διάλογο πεθαμένα λόγια τοῦ βιβλίου.

ΕΡΜΟΝΑΣ

Karachi *5.3.07.*

ΖΟΥΓΡΑΦΙΕΣ

6.

Στὴν ἄχαρη ξεροκοπιὰ τραγούδησα ἕνα βράδι.
Νὰ μ' ἀγροικήσῃ ἐκεῖ ψυχὴ δὲ βρίσκουνταν σιμά μου...
Μὰ ἀργὰ κατέβη ἀπ' τὰ βουνὰ ἕνα δεντρῶν κοπάδι,
καὶ τὴν αὐγὴ εἶδα ἀπάντεχα ρουμάνι ὁλόγυρά μου.

7.

Ὦ πρῶτο συναπάντημα καὶ πρώτη γνωριμιά!
Ἡ ὄψη σου ἡ ὀέρινη γύρω ἀπ' τ' ἄνθια θάμα . . .
Στὸ περιβόλι ἀγνώριστοι δίχως μιλιὰ κοιμιά,
ἀντάμα περπατούσαμε. Κ' ἕνας καημὸς ἀντάμα . . .

8.

Τὸ τζάμι σου πυρώθηκε στὸ γέρσιμο τοῦ ἥλιοῦ,
καὶ τ' ἀντιφέγγισμα ἔφτασε μακριὰ νὰ μὲ θαμπώσῃ,
στὸ πρόσωπό μου ἀφίνοντας τὴ λαύρα ἑνὸς φιλιοῦ
ποὺ ἐσὺ τοῦ τὸ παράγγειλες νἀρθῇ νὰ μοῦ τὸ δώσῃ.

9.

Τὸ φεγγαρόκι μοῦ ἔγνεψε στὸν ὕπνο μου δειλά,
νὰ κόψω τ' ἄνθια τοῦ μπαξὲ, καὶ γιὰ δική του χώρη
νὰν τ' ἀπιθώσω στὸ βουνὸ, πὰ στὴν κορφὴ ἀψηλά,
τὴν ἄλλη νύχτα νὰ διαβῇ κεῖθε, γιὰ νὰν τὰ πάρῃ.

10.

Σὲ θέλω σὰν τὸ κρύο νερὸ, σὰν τοῦ βουνοῦ τὰ κρῖνα,
σὰν τὴν περήφανη κορφὴ, σὰν τὰ λεβεντοδέντρα,
σὲ θέλω σὰν τὴν πέρδικα καὶ σὰν τὴν ἀλαφίνα,
καμάρι τῆς φωλίτσας μου καὶ τῆς χαρᾶς μου ἀφέντρα.

11.

Σιμά σου πάντα βρίσκουμαι. Κι ἂν ἔχῃς πιθυμιὰ,
τὰ σούρουπα κατέβαινε κι ἄκουε στὸ περιαύλι.
Εἶμαι ὁ βορριᾶς ποὺ κρύβεται μέσα στὴν καλαμιὰ,
κ' ἡ καλαμιὰ ὅλη γένεται τζαμάρα καὶ σουραύλι.

12.

Πολέμου βρῆκε με βουητὸ μέσ' τοῦ βουνοῦ τὴ στράτα.
Οἱ μανιασμένοι ἀγέρηδες μὲ τὰ δεντρὰ ἔχουν μάχη.
Μὰ λέω πὼς τοὺς κυνήγησαν τὰ πράσινα φυσάτα,
γιατὶ ἀπ' ἀλάργα τὴ τηρῶ νὰ ροβολᾶν στὴ ράχη.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

ΟΥΤΟΠΙΑ

Φίλτατέ μου Ταγκόπουλε,

Πᾶνε δίκα μῆνες ἀφότου στὸ «Νουμᾶ» γράφηκε πὼς ὁ ὑποφαινόμενος, μιλῶντας κάποτε, χαραχτήρισε τὸν ἀγῶνα τῶν Δημοτικιστῶν ὡς ἀγῶνα Οὐτοπιστῶν. Ἀπὸ τότε θέλησα νὰ διαμαρτυρηθῶ, μὰ δὲν καλοξέρω γιατὶ τὸ παράλειψα ὡς τὰ σήμερα. Μιὰ ἐξήγησις ὅμως εἶταν ὑποχρέωσίς μου, ποὺ μοῦ φαίνεται, πὼς κάλλιο εἶναι νὰ γίνει ἀργὰ παρὰ ποτέ.

Μὲ πολλὴν ἀγάπη
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΡΑΜΑΣ

12)1)907. Ἀθήνα.

Στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι δύσκολο νὰ συναντήσουμε καὶ στὰ 1907, σὲ στάδιο πνευματικῶν ἀγώνων, ἀνθρώπους ποὺ νὰ ἐνεργοῦν μὲ τὴν ὁρμὴ τῆς τυφλῆς πίστεως, σὰ βάρβαροι Φετιχισταί. Εἶναι δὲ συνηθέστατο ν' ἀπαντήσουμε τοὺς νεοβάρβαρους ποὺ μαϊμουδίζουν, ἄγνωμοι καὶ ἄβουλοι, ὑποστηρίζοντας μιὰ φιλολογικὴ μόδα.

Στὸν τόπο μας δύσκολο εἶναι δυστυχῶς νὰ συναντήσουμε τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ σέβουνται τὸν ἐκυτό τους καὶ ποὺ ὅταν θέλουν νὰ συντρέξουν τὸν ἀγῶνα ὑπὲρ μιᾶς Ἰδέας φροντίζουν νὰ σχηματίσουν φωτεινὴ γνώμη δική τους καὶ προσπαθοῦν νὰ νοιώσουν βαθειὰ καὶ τὸ «Γιατί», καὶ τὸ «Πῶς», ἡ νίκη τῆς Ἰδέας θὰ ὠφελήσει τὸ Ἔθνος.

Καὶ λοιπὸν κάθε ἄξιος νὰ ὀνομάζεται Δημοτικιστὴς πρέπει νὰ πολυσκέφτηκε καὶ νὰ καλοκατάλαβε τουλάχιστο τὸ «πῶς» συνδέεται ἡ πνευματικὴ τοῦ ἔθνους ἀναγέννησις μὲ τὴν εἰσαγωγὴ τῆς ζωντανῆς γλώσσας στὸ Σχολεῖο. Διότι αὐτὸς εἶναι ὁ ἐσωτερικώτερος σκοπὸς τοῦ ἀγῶνα, ποὺ κρατεῖ τέσσερους αἰῶνες ὡς τὰ τώρα.

Ὅσο ἡ σκέψις καὶ ὅσο ἡ μελέτη — δυὸ λέξεις ποὺ δουλεύουν τὴν ἴδια ἐργασία τοῦ νοῦ — μᾶς ἀποδείχνουν χεροπιαστὰ τὰ ὠφελήματα ποὺ θὰ προκύψουν ἀπὸ τὴν παραδοχὴ τοῦ Ζωντανοῦ Λόγου στὸ Σχολεῖο, στὸ Βιβλίο, στὸ Δικαστήριο, στὴν Πολιτεία, τόσο καὶ ὁ σκοπὸς ἑνὸς κοινωνικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἀγῶνα δύσκολου, γεμάτου βάσανα καὶ πίκρες, μᾶς φανερώνεται ἱερός, ὑψηλός, ἐθνικός.

Μὲ τὴ μελέτη, μὲ τὴ σκέψι θεμελιώνεται ἡ πεποίθησις, ριζώνει ἡ ἀγάπη καὶ φανερώνεται ἡ ἀφοσίωσις στὴν Ἰδέα. Γεννιέται δὲ ὁ ἀργοφανέρωτος Ἐνθουσιασμός, ὁ ἄδολος καὶ φωτεινός, ποὺ δὲν ξεπέφτει ποτέ, ποὺ δὲ θὰ γνωρίσει ποτὲ τὴν ἀπογοήτευσι.

Βιβλία σὰν τοῦ μακαρίτη Ροΐδη, ποὺ ἔτειναν νὰ σκορπίσουν τὴν πάχνη τῆς γλωσσικῆς προλήψεως κ' ἐξεγύμνωσαν τὰ κωμικὰ καὶ τ' ἄσκοπα καὶ μᾶς ἔδειξαν τὰ στρεβλωτικὰ τοῦ νοῦ καμώματα τῆς ἀττικομανίας, χρησιμεύουν νὰ φωτίζουν τὴ σκέψι.

Βιβλία σὰν τοῦ κ. Ψυχάρη, ποὺ κοινολογοῦν τὰ διδάγματα τῆς Ἐπιστήμης, χρησιμεύουν νὰ θεμελιώνουν τὴν πεποίθησι.

Βιβλία σὰν τοῦ Φωτιάδη, ποὺ διαλαλοῦν τὸ Τί θὰ κερδίσει ἡ Ἐκπαίδευσις ἀπὸ τὴ νίκη τῆς Ἰδέας, χρησιμεύουν νὰ ὑποβάλουν τὸν Ἐνθουσιασμό.

Ἀπὸ τὰ «Εἴδωλα», ἀπὸ τὸ «Ταξίδι», ἀπὸ τὴν «Ἐκπαιδευτική μας Ἀναγέννησιν» ἀνατράφηκαν τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια καὶ μπορεῖ νὰ βγοῦν καὶ στὸ μέλλον ἄγνοι καὶ μελετημένοι δημοτικισταί.

Μᾶς χρειάζονται ὅμως ἀκόμα βιβλία φωτεινά, ποὺ νὰ ἐξετάζουν καὶ ἀπὸ πολλὲς ἄλλες ἀπόψεις τὰ δεινὰ ποὺ μᾶς φέρνει ἡ πλάνη, ποὺ θέλει γιὰ γραμένη μιὰ γλῶσσα τεχνητή, καὶ ποὺ νὰ δείχνουν πρὸ πάντων τὰ ὠφελήματα, ποὺ πρέπει νὰ προσδοκοῦμε ἀπὸ τὴν παραδοχὴ ὡς γραπτοῦ μας λόγου τοῦ προφορικοῦ μας λόγου. Διότι ἀπὸ τὰ βιβλία αὐτὰ, ποὺ δὲν ξέρω ἂν ἐγράφησαν, ἢ θὰ γραφοῦν αὔριο, εἶμαι βέβαιος, ὅτι ἡ Ἰδέα θ' ἀποχτήσει καὶ ἄλλους πολλοὺς εὐσυνείδητους καὶ χρήσιμους ὁπαδούς

Ἀλλὰ ἕνας τέτοιος σωστὸς δημοτικιστής, γιὰ νὰ θεωρηθεῖ καὶ πιστὸς τῆς Ἰδέας ὁπαδὸς εἶναι ἀπαραίτητο σὲ κάθε στιγμὴ νὰ φαντάζεται ἀναμφίβολη κ' ἐξασφαλισμένη τὴ Νίκη;

Κι ἂν τάχα πρόκειται νὰ μὴ χαμογελάσει ποτὲ ἡ φτερωτὴ θεὰ, δὲν ἔχουμε καθῆκον καὶ ὑποχρέωσι νὰ πολεμήσουμε τὴν πρόληψι μὲ ὅλες μας τὶς δυναμεις, ἀφοῦ μιὰ φορὰ, μὲ τῆς σκέψεως καὶ τῆς μελέτης τὴ διαβολικὴ συνέργεια, ἐγνωρίσαμε τὴν ἀλήθεια;

Νομίζω πὼς ἡ ἀμφιβολία, ὅσον ἀφορᾷ τὸ πιθανὸ πρακτικὸν ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνα, μήτε ἄπιστο μπορεῖ νὰ κάνει τὸν θετικὸν ὁπαδὸ τῆς Ἰδέας, μηδὲ νὰ τὸν ἀποκαρδιώσει μπορεῖ. Διότι αὐτὸς ἕνα καθῆκον καὶ μιὰν ὑποχρέωσι νοιώθει: Νὰ πολεμήσει!

Ἀπεναντίας μπορεῖ καμιὰ φορὰ οἱ ἀμφιβολίες νὰ ὠφελήσουν σημαντικὰ, ὑποδείχνοντας τὴν ἀνάγκην, ἢ προσεκτικότερης ἐξετάσεως μερικῶν μορφῶν τοῦ ζητήματος, ἢ βαθύτερης μελέτης τοῦ μέλλοντός του. Κ' ἔτσι δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ φανερωθοῦν ἔγκαιρα μερικὲς ἐνέργειες ἄσκοπες ἢ καὶ βλαβερὲς, ἄλλες δὲ ἄλλου εἴδους ἐνέργειες νὰ φανοῦν ἀναγκαῖες.

γιὰ τὸν ὕπνο της, ὁ *Κύριος* ποὺ ξαιτίας της καταπιάστηκε τόσο ταξίδι, ποὺ ἔμνησκε κιόλας πλάγι της νὰ τὴν προσέχῃ, ὁ Κύριος μεγάλωνε φοβερὰ στὴ φαντασία της, ἄξαφνα τῆς φαινότανε ὁ *Κύριος* ἄλλος ἄγγελος, σὰν τὴν *Κυρία*! Δὲν τὸ πίστεβε πρὶν πὼς θὰ φερθῇ ποτέ του ἔτσι μαζί της. Ἡ καημένη ἀποροῦσε μ' ὅσα στοχαζότανε ὁ Ἀντρέας γιὰ νὰ τῆς κάμῃ καὶ τὸ κρυφό της τὸ χατίρι, λὲς καὶ τὸ μάντεβε τί μποροῦσε νὰ τῆς ἀρέσῃ. Τῆς ἀγόραζε σωρὸ πιττάκια μὲ βίστες τοῦ Μπρ..., γιὰ νὰ σεργιανίζῃ τάχα στὴν πόλη κι ἀπὸ τὸ κρεββάτι. Πῆρε ψιλὰ καρφιὰ καὶ τῆς κάρφωσε στὸν τοῖχο, ἀντίκρυ της, μιὰ φωτογραφία τοῦ ἐργαστηριοῦ του, γιὰ νὰ τὴν κοιτάζῃ καὶ νὰ συλλογιέται πὼς θὰ τὸ ξαναδῇ, πὼς θὰ τὸ συγυρίσῃ καὶ πάλε τἀργαστήρι τὸ ζηλεμένο. Τῆς χάρισε κ' ἕνα καλαμαράκι, χάρισμα σημαντικὸ ἀπὸ μέρος τοῦ Ἀντρέα, ποὺ ἡ μισὴ ζωή του ἔσταζε ἀπὸ τὸ καλαμάρι του, καὶ τῆς τὸ χάρισε γιὰ τὸ πρῶτο γράμμα ποὺ θὰ δυνηθῇ μὲ τὸ χέρι της νὰ τοῦ χαράξῃ, ὅτα φύγῃ. Στὄνομά της ἔγραψε ὁ ἴδιος πεντέξῃ γραμματάκια γιὰ τὶς φιληνάδες της, ποὺ τῆς εἶπε νὰ τοῦ ὑπαγορέψῃ. Γέμιζε ἡ καρδιά της βνωμοσύνη, καὶ μὲ τὸ κισσόφυλλο π.ὺ δὲν τἄφινε ἀπὸ τὸ προσκέφαλό της, μὲ κάτι μαλλάκια τῆς Μοιρίτας, ποὺ τὰ εἶχε φυλαχτό, ἀνάβρωνε κ' ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα τῆς Κατινούλας.

Ὁ Ἀντρέας, σὰν ἔβγαινε ἀπὸ τὴν κάμερή της, πιὸ ξέγνοιαστος, πιὸ ξαλαφρωμένος, πήγαινε μιὰ ὥρα περίπατο ὕστερις ἀπὸ τὸ πρόγευμα ταχτικά, νὰ χαρῇ λιγάκι καὶ τὴν καινούρια πολιτεία ὅπου βρισκότανε. Τὸ Μπ... ἄξιζε περίπατο καὶ μάλιστα περίπατους. Μιὰ πρασινάδα ἡ χώρα μέσα της καὶ γύρω γύρω, τὰ περίχωρά της καμποι, κορροῦλες, βουναράκια καὶ βουμάνια. Μὰ τὸ λιμάνι ἐκεῖνο τὸ θεόρατο, ἀπὸ τὰ μεγαλήτερα τῆς Ἐβρώπης, μάγεβε μὲ τὴ θέα του τὸν Ἀντρέα. Κατεβαίνοντας τὸ δρόμο τῆς Κλινικῆς, ἔφτανες ἀμέσως σὲ μιὰ πλαταίκ δεντροφυτεμένη, ποὺ τέλειωνε μπροστὰ σὲ ταράτσα, δεντρόπηχτη καὶ τούτη· ἀπὸ τὴν ταράτσα, ὅταν προχωροῦσες ὡς τὴν ἄκρη, ξάνοιγες σ' ὅλο του τὸ φάρδος, σ' ὅλο του τὸ μάκρος τὸ λιμάνι, πέρα πέρα δεξιά σου ξάνοιγες καὶ τὸ λαιμὸ τοῦ λιμανιοῦ, ξάνοιγες ἀλάργα τὴ θάλασσα. Ἡ θάλασσα, ἡ λερτεριά, τάνοιχτὸ! Πότε, ἀχ! πότε θἀνοίξῃ ἀλάργα, κ' ἡ ζωή μας; Ἔπλεκε, ξανάπλεκε ὁ Ἀντρέας χίλιους καὶ χίλιους στοχασμούς. Πότε θὰ γλυτώσῃ ὁ ἄθρωπος ἀπὸ τὴν πλάνη, τὴν ἀκαταστασία, τὴν ἀῤῥώστια; Πότε θἀρμενίσῃ στἀνεμπόδιστα νερά, τἀπαλόστρωτα; Πότε θὰ δῇ καὶ λιμάνι ὅπου ἥσυχα νὰ πλέχῃ, καὶ θάλασσα ὅπου νὰ ξεσκλαβώνεται ὁ νοῦς του μὲ τὸν ἀέρα ποὺ φυσᾷ; Ὑγεία, βυθμό, κανόνα, πότε θὰ τἀπολαύσουμε; Ἡ ζωὴ μιὰ μέρα πρέπει νὰ μοιάξῃ μὲ καράβι ποὺ ἀκολουθᾷ ἴσια τὴ γραμμή του καὶ ποὺ θὰ φουσκώνουνε τὰ πάνιά του μὲ τὰ κυβερνημένα τἀνέμια τοῦ πέλαγου καὶ τοῦ ρανοῦ.

Σὰ γύριζε πίσω νἀνεβῇ σπίτι, τοῦ φαινότανε ἀξαφνα πὼς ἡ σκλαβιὰ τῆς σημερνῆς μας τῆς ζωῆς τοῦ ξαναπλάκωνε τὰ στήθια. Ναί, περπατεῖς, ζυγώνεις ὡς ἕνα μέρος, βλέπεις τὸ λιμάνι, βλέπεις τὴ θάλασσα, λὲς πὼς βγῆκες ὄξω μακριά, ἡ φαντασία σου ἀλάργεψε, ξεπέρασε τὸ στενόλαιμο τοῦ λιμανιοῦ, πετάχτηκε στὸ ποθητὸ ταξίδι. Μὰ θὰ ξαναμπῇ ἀραγες τὸ καράβι σου στὸ λιμάνι, κι ἂν ξαναμπῇ, τὴ θάλασσα, θὰ μπορῇς τότες ἀραγες νὰ τὴ βλέπῃς ἀκόμα; Ὄχι, σοῦ τὴν ἀποσκεπάζουνε τὰ δέντρα τῆς ταράτσας. Σοῦ τὴν ἀφανίζουνε οἱ πολιτεῖες. Κι ὁ Ἀντρέας, ἀνήσυχος, συνεπαρμένος καὶ πάλε ἀπὸ τὸν ἔρωτά του τῆς γεωμετρίας, καταντοῦσε σκλάβος ὁ ἴδιος τῆς μανίας του τῆς παλιᾶς, ξαναρχότανε, ἀφοῦ ἀπομακρύθηκε, ξανάκανε ἀφοῦ ἔφυγε, δυὸ τρία βήματα ἴσα μὲ τὴν ἄκρη τῆς ταράτσας, γυρνοῦσε